

EGY ISMERETLEN MAGYAR KATALIN-LEGENDA.

A Nemzeti Múzeum könyvtárában van egy csupa apró-nyomtatványokból álló vallásos ének-gyűjtemény (I. Var. 1891 8°), mely *Mátyus Péter* neve alatt van felvéve, mivel a gyűjtemény első darabja az ő *Vándorló levelek* stb... 1785 című műve. A kötetnek 34-ik darabjában van az ismeretlen Katalin-legenda. Nem érzem hivatásomnak, hogy a legcsekélyebb véleményt is megkoczkáztassam a munkáról, hanem e helyett betűhiven közlöm:

Két Szép Uj/ Istenes Énekek/ Az Első/ A' Szent Szűz, és Mátyrom/ Catharináról,/ Ugymint:/ Egész ő szent életéről, Máty-/ romságáról, és haláláról./ Melly/ Minden hívő Keresztényeknek vigasz-/ talásokra előadattatott./

(Itt Katalin képe van, utána a lap alján:)

Második:/ Mint Isten küldi el-veszem, örö-/ mest el-szenvedem, 's a' t./ Nyomtatott ebben az Esztendőben./

(Ez a második semmi összefüggésben nincs az elsővel, azért mellőzzük. Az első itt következik. Versben közlöm. Az eredetiben a versszakok ugyan meg vannak számozva, de a versek prózában vannak szedve nagy kezdőbetűk nélkül.)

Első.

1. Mindnyájan keresztények örvendeztetek,
És nagy figyelmetességgel ti most légyetek,
Hadd beszéljem-el Catharina szép életét,
És melly örömmel Krisztusért ki-ontá véré.
2. Catharina Pogányné Cipperből való vólt,
Tizen-nyóltz esztendeje szép ábrázatu vólt,
Mesterségbe 's tudományba éles elméjű vólt,
Mert Isteni természetel meg-áldatott vólt.
3. Midőn Costus Király ő Attya meghala,
Azután Szűz Cipperből hamar el-ment vala,
Egyiptomban, hol pogány nép akkoron laka,
És lakó helyet ott Catharina választa.
4. Szűznek Alexandriában jövetelében,
A' Szűz Mária jöve, szeme eleiben,
Kisded Gyermek JÉsussal kit tarta kezében,
Ide Catharinának nem nézhete szemében.
5. Catharina meg-ijedvén, 's mellette örülvén,
Életét Istenessen viselni ígérvén,
Más nap reggelre kelvén szalada sietvén,
'S magát a Kristusban megkereszteltetvén.

6. Catharina ő magát Kristusnak ajánlja,
És már véle szentül vetekedjen kívánja,
De hogy illy' tsudálatos dolgot ő formála,
Ottan egy arany gyűrűt az újján találá.
7. Maximinus Tsászárra pogány férjfiú lévén,
Ki Keresztényhez magát keményen viselvén,
Parantsolt Bálványainak áldozni, 's tisztelvén,
A' ki pedig nem akart életét el-vesztvén.
8. Catharina nagy vígan keresztényi hitben,
Nagy bátran megy Tsászárnak szeme eleiben,
Meg-mutatást vig szájjal teve ő vétkében,
Tsászárnak rá felelni nem vólt erejében.
9. Erre Tsászárra parantsola egész országában,
Sok tudós embereket gyűjtvén udvarában,
Gondolván Catharinát hitének útában,
El-téríteni lehetne nagy discursusában.
10. Azontúl ötven Böls Doktorok el-jövének,
Catharinát eleikbe hivatni sietének,
Első ő tudományát kérdező hitének,
Catharina felelvén nem hisz' már senkinek.
11. Így mikoron elsőnek száját bé-töltötte,
Minden Tudósnak szivét szava meg-rettente,
Annyira hogy mindenik Kristust meg-ismérte,
Azt-is hogy három személy légyen Istenségbe.
12. Kiért Tsászárra keseregve igen haragudott,
Nagy hamar-is boszszúja reájok ki-omlott,
Mint egy ötvent elevenen tűzbe hajtattott,
Mert mind az ötven igaz Istennél maradott.
13. Tsászárra az Hóhérrnak mindjárt parantsolá,
A' Szüzet mind véreig ott ostoroztatá,
Jól meg vervén, 's tömlöttbe úgy bé-taszíttatá,
Egész tízen egy napig ötöt ott tartatá.
14. Onnét fellyül tömlöttbe Angyal jöve hozzá,
Sebét Catharinának mindjárt meg-gyógyítá,
Minden nap egy fejér Galamb mellé szállott,
És mennyei eledelt nékie hozott.
15. A' Tsászárné magát-is látni kívánta
Catharinát; a' tömlöttben látogatta,
A' keresztényi hitet tőle meg-tanulta,
Két-száz katonáival magát hozzá adta.
16. Tizenegy nap végtére mi történt meg-tartá
Ítéző székéből kínzót akkoron meglátá,
A' Szűz hogy fél-hólt légyen magába gondolá,
Es annyi szenvedését Kristusért tsudálá.
17. Szép szín tettetéssel hizelkedvén Szűznek,
Mondván Isten Aszszonya lészeszsz ezen földnek,
Tagadd meg tsak a' Kristust, 's áldozz Istenemnek
Ha nem tehát el veszni kelletik fejednek.

18. Catharina menyeyi lánggal meg-gyújtatván,
A Tyrannus Tsászárnak ilyen szókat mondván:
Óh ne gyötörj már sokat illy rútúl kinozván,
Mert Kristushoz sietek hozzá óhajtozván.
19. Ezen szóra a' Tsászár kíváná Hóhértúl
Két kereket késekkel tellyeset kinzótúl,
Mellyre szép Catharinat hogy kötnek azontúl,
Az Alexandriai Hivőknek például.
20. Midőn pedig e' dolgokat a' Tsászárné látta,
Tsászárt akkor meg-inté neki azt mondotta,
Hogy ő-is örzőivel keresztény már volna;
Két százzal, és mindenik e' gyötrelme várja.
21. Erre Tsászár dühössen el-fel-háborodék,
Hogy a' Catharinátúl Társa meg-tsalaték,
Parantsola hogy Társa jól meg-kinoztassék,
Es hogy a' többiekkel feje el-vétessék.
22. Midőn Catharinára a' szer jutott volna,
Ő semmi gonosz szókat ez ellen nem szólla,
Kért teste kerékre Hóhértúl fordúla,
De mégis JÉzust híván ezzel nem gondolna.
23. Catharina el-sárgúlván de még-is kész szívvél,
Mondván hogy JÉzus többet szenvedett békével,
Kíért-is e' gyötrelmet fel-vészem örömmel,
Ha mindjárt száz darabra metélnek-is késsel.
24. Óh jaj szó! óh gyötrelm! óh jaj nyomorúság!
Könyörülj óh Szent Isten, már kereket hajtják,
Az égből nagy mennydörgés lett 's tudálatosság,
Kegyetlenül el-esett sok ezer Pogányság.
25. Tsászár a' félelemtől remeg 's retteg vala,
Kerekek-is sok részre hanyattattak vala,
Catharina meg-kötve ő mellette álla,
Gondolván az Úr Jézus hatalma le-szálla.
26. Midőn ezen tsudákat a' Tsászár szemlélné,
Ő mindjárt ezen dolgot ördögségre vélé,
Más okot-is találá Szüzet el-vesztené,
Parantsola Hóhérnak hogy fejét elvenné.
27. A' Poroszlók 's Hóhérok a' Szüzet megfögván,
Igen kegyetlen módon kinzó helyre húzván,
Kíért is sok Matronák könyveket hullatván,
Siratták de a' Szűz vólt örömben vigadván.
28. Midőn már víg szívvél kinzó helyre méne,
Időt a' rút Hóhértúl imádkozni kére,
Kit-is áhítatossan hamar végbe vive,
A' mint e' sok könyvekbe vagyon bé-tétetve.
29. De hogy ő imádságát el-hagyta jelt ada,
És azontúl rút Hóhér a' fejét el-vágta.
Kiből téj, a' vér helyett magassanfel-folya,
Mint Szent Pálnak történék régentén Rómába.

30. Győzedelmes lévén Szűz Mátyróságában :
Poklot 's világot győzven az ő hatalmában,
Drága testét Angyalok tették koporsóban,
Lelke pedig vitetett a' mennyei karban.
31. Igy midőn az Angyalok holt Testét felvették,
A Sinai nagy hegyre ő magok el-vitték,
A' Szűz mind mái napig rothatatlan fekszik,
És kimondhatatlan békeségbe nyugszik.
32. Immár jöjj-el tüköre a' szép Rosmarinnak,
Óh ékes koszorúja minden Mátyromnak,
Légy könyörületes nekünk mindnyájunknak,
Légy kegyelmes mindennek leg-főkép' magamnak.
33. Egy napot adok néked óh drága Mátronánk,
Kristusnak édes szívet maradj mi Pátrónánk,
Mindeneknek pedig kik szent nevedet vallják,
Kívánom hogy a' mennyet te általad birják. Ámen.

Közli: BAJZA JÓZSEF DR.

ARANKA GYÖRGY ÉLETÉHEZ.

Az alábbiakban Aranka Györgynek Gr. Bethlen Pálhoz a borgói birtokperben intézett két levelét közöljük, melyek írójuk személyeért figyelemre méltók. Mindkettő eredetije a gr. Bethlen család keresdi levéltárában található.

1.

Borgó, 17. Aug. 1783.

Kegyelmes uram!

12-dik praesentis hozzám eresztett levelét Excellentiádnak aláztosan tisztltem; minél tovább kezdem Borgót egészen esmérni, annál inkább látom, hogy Excellentiátok érette soha eléggé nem szorgalmatoskodhatik és a commissió is elég accuratióval nem lehet annak vizsgálásában. Mindazáltal Excellentiád bizonyos lehet róla, hogy valamit a katona accuratio s az hazafiúi igaz hűség elkövethet, semmi el nem marad. Nem győzöm Excellentiádnak dicsérni elébb a major Heydendorf úr szorgalmatosságát, azután az Pervik úr engedelmes és értelmes jóságát és a Gál uram figyelmetességét. A sietség nem fog ártani kegyelmes uram a dolognak, mert az időbe vagyunk fősvények nem a munkába. Én megvallom, hogy a nevezett urak szorgalmatos jósága minű alkalmatosságot enged nekem, részemről is az én hűségemet bizonyítani: mindazonáltal kivált ezen alkalmatossággal kívánom megmutatni, minemű kötelességem szerint való aláztos tisztelettel vagyok Excellentiádnak aláztos szolgálja

Aranka György mp.